

СЕКЦІЯ 1. ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Піддячий М. І.,
*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної Слов'янської Академії освіти імені
Яна Амоса Коменського,
головний науковий співробітник відділу STEM-освіти Інституту
педагогіки Національної академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ: ПРОЄКТУВАННЯ РОЗВИТКУ УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ

Розвиток як неперервний процес спрямований на духовне, інтелектуальне, фізичне, соціальне і трудове формування учнів та студентів через поетапний індивідуальний вияв у системі їх мотивів фундаментальної потреби пізнання та застосуванні отриманих знань в обраній для діяльності виробничій чи невиробничій сфері. У особистісному вимірі процес розвитку особистості забезпечує перехід від одного якісного стану до іншого, вищого (ступінь освіченості, культурності, фізичної, розумової та духовної зрілості тощо). Процес цілеспрямованої взаємодії з вчителем відбувається у напрямі гармонізації когнітивної, діяльнісної (операційно-технологічної) та мотиваційної складових психологічної сфери особистості з метою міжособистісної взаємодії, спрямованої на вироблення продукту праці [5, с. 6-9; 8, с. 29-36].

Вчитель та викладач мають застосувати правильно обрані форми, методи, засоби і технології залучення до реалізації особистісних цілей, формування цінностей та розбудови відносин, які цілеспрямовано використовується для досягнення мети. Процес розвитку особистості у певний історичний період специфічний життєвими обставинами і тому у змісті освіти передбачена інваріантна і варіативна складові. Диференціювання та засвоєння складових

змісту, спрямоване на вироблення в свідомості особистості внутрішньої потреби самовираження та самоствердження шляхом створення соціально значущих матеріальних і духовних цінностей необхідних для задоволення потреб із врахуванням стану її здоров'я [11, с. 315-319].

На наступних етапах розвитку розроблений і успішно засвоєний зміст освіти й застосовані у діяльності базові і спеціальні знання та норми дають змогу повною мірою функціонувати в суспільстві та професійному середовищі [9, с. 80-89; 10 с. 104-107]. На цьому підґрунті реалізується творчий потенціал, здібності, задатки та відбувається формування рівнів компетентностей на етапах вікового розвитку [3, с. 65-69; 4, с. 29-35]. Гармонізований розвиток відбувається на підґрунті рівневої капіталізації людських ресурсів в умовах реальної та прогнозованої трудової діяльності і взаємодії. У цьому процесі формується багатогранний психологічний і соціально-професійний досвід якості якого зумовлюються системою координат життєвого простору особистості та суспільства [6, с. 107-110; 12, с. 79-85].

Наявність психологічного і соціально-професійного досвіду має відповідати поставленим завданням і є передумовою перетворення бажання в дійсність [7, с. 59-65]. Категорію «психологічний досвід» складно знайти у загальній і віковій психології, зрідка її можна зустріти у підручниках та монографіях з педології. Психологічний досвід є духовним утворенням, поза яким не відбувається навіть подих людини, кожна мить її життєдіяльності, мислення й творчості, учіння й виховання, благополуччя й невдач. До висхідного понятійного ряду індивідуального психологічного досвіду належить визначення категоріального спектру досвіду, основних принципів його формування й розвитку, системоутворювального фактору, структурно-динамічної організації, рівнів і підструктур, характеру трансформаційних і адаптаційних процесів... На основі важливого наукового принципу В. М. Бехтерева про психологічний досвід як основний критерій людської психіки, виокремлюється наукова проблема сугестологічної зумовленості розвитку „психологічного досвіду“ [1, с. 10-12].

У сучасних умовах взаємодії учителя і учня та викладача і студента враховується боротьба з рашизмом та його наслідками. Це стає одним із завдань освіти, а отже вчителів, викладачів і наставників, оскільки маємо убезпечити його негативний вплив на біосферу, ноосферу та сприяти зменшенню некросфери з метою розроблення простору доступного для життя у гармонії з природою, що по суті окреслює перспективи цивілізації [2, с. 25-49]. Цим самим, засобами навчання і виховання зменшуватиметься рівень колективного егоїзму, формуватимуться і розвиватимуться рівні свідомості. Наставник має допомогти особистості усвідомити, що рашизм є тимчасовим явищем, оскільки люди підійшли до відповідального періоду життя на планеті – пізнанні самих себе та розумінні необхідності єдності світу, що дозволить перетворити гармонію сукупного духовного та інтелектуального ресурсу і його творчої енергії у вирішальний фактор еволюційного поступу.

Отже, перспективи розвитку учнів та студентів пов'язані з: вибором напряму професійної діяльності в швидкозмінних умовах життя та праці; підходами до організації психологічної діяльності в різних її формах та видах; об'єктивністю оцінки за суспільно значущу діяльність та рівнів очікуваної винагороди за виконану роботу; наявністю проектів і ресурсів для розвитку на вікових етапах тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зязюн І. А. Сугелостологічна природа психологічного досвіду особистості. Науковий журнал. Київ – Полтава. Інститут психології ім. Г. С. Костюка. Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. 2015. №1 (7). С. 10-28.

2. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія. Київ–Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2022.

3. Піддячий В. Методика саморозвитку англomовної компетентності майбутнього педагога в контексті європейських. Молодь і ринок. 2016. № 10. С. 65–69.

4. Піддячий В. Сутність і зміст андрагогічної компетентності педагогів. Молодь і ринок. 2021. № 10 (196). С. 29–35.
5. Піддячий М. І. Виховання і розвиток дітей засобами праці. Трудова підготовка в закладах освіти. 2007. №3. С. 6–9.
6. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток: компетентності старшокласників та студентів. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Конін; Ужгород; Бельсько-Бяла; Київ : Посвіт, 2019. Т. VII: Ідентичність і свобода в освіті та науці. С. 107–110. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718203/>
7. Піддячий М. І. Освіта і наука України у вимірі громадянських суспільств: соціально-професійна орієнтація. Неперервна професійна освіта: теорія і практика, №3/4 (48–49), 2016. С. 59–65. URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/download/182325/182219>
8. Піддячий М. І. Історичні передумови та теоретичні засади профорієнтації школярів. Педагогіка і психологія. 2006. № 3 (52). С. 29–36. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/8170/>
9. Піддячий М. І. Соціально-професійна орієнтація учнів як напрям у підручникотворенні. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. Київ : Пед. думка, 2011. Вип. 11. С. 80–89. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/5143/>
10. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток: компетентнісно орієнтоване навчання старшокласників. Компетентнісно-орієнтоване навчання: виклики та перспективи: зб. тез I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції „Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи“ (Київ, 30 верес. 2019 р.). Київ : Пед. думка, 2019. С. 104–107. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717295/>
11. Піддячий М. І. Ключові компетентності старшокласників: організація здорового способу життя. Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2020. Вип. 3. С. 315–319. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719944>

12. Піддячий М. І. Допрофесійна підготовка старшокласників в контексті соціально-професійної орієнтації. Український педагогічний журнал. 2016. №4. С. 79–85.

Тимошко Г. М.,
*доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки, методики викладання
історії та суспільних дисциплін
НУЧК імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗЗСО У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Глибокі соціальні та економічні зрушення, що відбуваються у третьому тисячолітті в Україні, спонукають до реформування системи освіти, яка має сприяти утвердженню особистості як найвищої соціальної цінності. Виховання такої особистості доручено освітянам.

У процесі розбудови нової української школи радикальна зміна концепцій управління спрямована на окремі процеси, де доцільно використовувати новітні технологічні процедури, орієнтовані на людину з її системою цінностей, поглядів, переконань, традицій.

Такою сучасною концепцією стає *комунікативна компетентність* керівника, що завдяки своїй феноменальності є ідеологією управління і виражається в діях і вчинках керівника закладу освіти.

На думку більшості дослідників, компетенція – це предметна галузь, у якій індивід добре обізнаний і виявляє готовність до виконання діяльності, а компетентність – інтегрована характеристика здатностей особистості, яка виступає як результат діяльності у певній сфері чи галузі.

У системі управління новою українською школою за умов її реформування